

2021_ANUL GOGA - ANUL TINERILOR OȚELIȚI (VI):
pe coloana vertebrală a romînismului - la periferia etnică a neamului! - ce
însemnează existența graniței? - primitivă sănătate sufletească ...!

șagunism-tribunism

pe coloana vertebrală a romînismului!
am știut ce însemnează existența graniței:
un piron înfipt în carnea unui popor!
Dacă m'aș fi născut la periferia
etnică a neamului ...
Cine-au scris această carte
Dumnezeu
să-i facă parte
...
Ca să vorbești de
un popor și de
tot ce-i aparține ...
amintind cu duioșie
zorii înseși ale
vieții lui Iisus ...
o primitivă
sănătate
sufletească ...

prin cultură, un organism social!

Rășinari
Muzeul casei episcopale
tablou Sandu Antonescu
în cadrul unei simplități
într-adevăr biblice ...

2021 Anul Goga - anul tinerilor oțeliti

Continuăm reproducerea din lucrarea „**Fragmente auto-biografice**”, în care scriitorul Octavian Goga face o descriere a satului natal și a mediului cultural local: «În această atmosferă m'am născut, la poale de munte, unde în mod organic am avut totdeauna tendința să mă urc pe creste și de-acolo, din vârful Cindrelului, să văd cele două aspecte ale aceluiași popor; soarta a vrut deci să iau dela început contact cu realitatea, găsindu-mă **pe coloana vertebrală a romînismului**. Cred într'un determinism geografic care îndrumează toată mentalitatea noastră și, firește, întreaga structură sufletească și intelectuală. **Dacă m'aș fi născut la periferia etnică a neamului**, acolo unde apăsarea unei culturi străine s'ar fi resimțit în mediul în care mă mișcam, de sigur că acest stigmat m'ar persecuta în cursul vremii, neconținut. M'am născut însă la graniță. Am știut deci, din primul moment al vieții mele, că există granițe; **am știut ce însemnează existența graniței: un piron înfipt în carnea unui popor**». Despre Rășinari ne istorisește și prof. Victor Păcală (1874-1955), autorul celei mai reprezentative monografii a unei localități românești: „**Monografia comunei Rășinari**” (1915), lucrare premiată de Academia Română. Despre modul de realizare a monografiei Rășinariului, povestește autorul în „**Prefața**”: «Ca să vorbești de un popor și de tot ce-i aparține, trebuie să ai nu o idee aproximativă de dânsul, ci cunoștințe întemeiate, câștigate în lungi ani de cercetări serioase. Tot mai mult înțelegeam că fără a lua viața sub toate înfățișările, nu numai a acelor cari ți-ar conveni din vreun punct oarecare de vedere, și fără a

îmbrățișă, în legătura lor firească, toate domeniile dela un capăt până la altul al experienței, nu e posibilă alcătuirea unei icoane fidele a satului și a poporului». Lucrarea nu dedică un capitol personalităților locale, fiind des evocat mitropolitul Andrei Șaguna: «Biserica nouă, alături cu mausoleul lui Șaguna, și cimitirul predomină satul întreg, reprezentând, împreună cu biserica veche, cu edificiul școlii și casa comunală, clădirile oarecum monumentale ale satului». În cap. **Cultul religios**, V. Păcală constata: «Vieța religioasă a Rășinărenilor în secolele trecute nu ne e îndeșt de bine cunoscută. Lipsa izvoarelor e și aici foarte simțită, căci puținele date istorice ce le am la îndemână nu pot suplini pe cele neasemănat mai valoroase, cari au pierit fără urmă în focul pus de incendiarii revoluționari dela 1848, foc care mistui bogata arhivă consistorială». Din subcap. „**Preoții**” am selectat un pasaj privind familia mamei lui Goga: «... Din pleiada bunilor păstori ai trecutului se înalță câteva figuri mai destinate. Preoții, pe cari îi găsim mai întâiu pomeniți cu numele, **popa Bratu și popa Pătru**, de prin a. 1884, foarte probabil că au fost și ei printre cei însemnați pe paginile istoriei ca negociatori de importante afaceri politice și comerciale. (...) Și până în veacuri cu totul nouă a trăit în Rășinariu vechea familie preoțească **Bârsan - Barcianu** (...). Memoria Barcianeștilor s'a păstrat ca a unor oameni cari, poate mai mult ca alții, și-au închinat toate silințele operei de întărire și prosperitate a bisericii și a poporului».

Tabloul preoților din comună nu-l regăsim în monografia lui V. Păcală, ci în lucrarea „**Șapte generații de preoți și protopopi - profesori din aceeași familie Barcianu 1699-1903**”, autor fiind protopopul stavrofor Emilian Cioran (1884-1957), tatăl filozofului Emil Cioran. În finalul lucrării prof. teolog istoric Teodor Bodogae (1911 – 1994) reproducea o notiță a unuia din ucenicii lui Sava Popovici cel Bătrân: „**Cine-au scris această carte/ Dumnezeu să-i facă parte/ În ceata cea fericită/ La odihnă nesfârșită/ Și cine-n viață au greșit/ Ca un om de pe pământ/ Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt,/ Să i le ierte cu un cuvânt**”. Din lungul șir al preoților aflăm pe „**Popa Bratu, fiul Popii Bratu din Șcheii Brașovului**” (la 1484), dar și faptul că „preoții din Rășinari erau trimiși de Magistratul sau Primarul Sibiului, în Țara Românească, cu misiuni la Cozia și în alte părți, pentru a afla noutăți cu privire la Turci. Alții tălmăceau scrisorile domnilor români adresate magistratului”. Mai aflăm că «Biserica cu hramul „Sfânta Paraschiva” din piață, în cursul luptelor de desrobire religioasă între anii 1740-1760, a fost preluată de mai multe ori de uniți, apoi cedată ortodocșilor. În anul 1761, generalul Bucow și comisia încredințată cu atribuirea bisericilor o predă uniților, iar pentru ortodocși „**Non unitis sibi aliud aedificare templum**”. După anul 1762, a rămas 1 preot unit cu 1 suflet unit. Biserica a fost retrocedată ortodocșilor. În anul 1762, act consfințit mai târziu și de împăratul Iosif al II-lea. În 1801, ortodocșii primesc aprobare de a zidi a doua biserică ortodoxă în „**Copăcele**” sfințită la 1813 prin episcopul Moga». Între preoți am descoperit pe: **Ioan Bratu** (bunicul poetului, anul preoției: 1837-1878), **Sava P. Barcianu** (1839-1879, proprietar al crucei de aur cu coroană pentru merite), **Emilian Cioran** (autorul cărții: 1864-1903, distins cu brâu roșu) și **Iosif Goga** (tatăl poetului: 1886-1905). „Procesul comunei cu orașul Sibiu de la 1735-1786” și „Luptele pentru desrobirea religioasă” dezvăluie celor interesați cum a ajuns comuna Rășinari „**loc de reședință episcopescă**” și „**protopopiat**”. Se știe că în perioada 1700-1761, biserica ortodoxă nu a avut conducător; împărăteasa Maria Terezia aprobând ca ortodocșii să aibe conducători, fiind numit episcopul sârb Dionisie Novacovici. Este puțin cunoscută odiseea stabilirii sale în Ardeal, la venire (în 1761), instalându-se la biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului și constatând greutatea administrării din marginea țării. Se mută la Sibiu, închiriind o casă (în „poarta Cisnădiei”, doi ani). Deși în 1764 solicită guvernului încuviințarea cumpărării unei case (la Orăștie, Vad sau Sebeșul săsesc), în lipsa aprobării se

instalează într-o modestă casă, din Rășinari. Reproducem pasajul privind stabilirea reședinței: «Opinia guvernului ardelean era să rămână și mai departe în Rășinari, scaunul episcopesc al românilor ortodocși din Ardeal, neputându-se admite ca episcopul unei religii tolerate să-și aibă reședința în Sibiu, unde era și episcopul religiei catolice „dominante”, (...). Această opinie nu obținu însă aprobarea cancelariei aulice din Viena, fiindcă aci contele Carol de Brenner în calitate de raportor spunea mai ales două considerațiuni trebuie să prezideze în această chestiune importantă. 1.Episcopul ortodox să-și aibe reședința într-un loc, unde poate fi cu ușurință supravegheat de catolici, dar să nu fie prea aproape de granița Țării Românești sau Moldovei, pentru a fi ferit de orice corespondență cu coreligionarii săi din aceste țări, precum și din alte tendințe vătămătoare pentru „Sfînta unire” și pentru liniștea publică. 2.Să fie în apropierea guvernului, ca acesta să poată controla în modul cel mai exact tot pasul episcopului. Rășinariul - continuă Brenner, nu corespunde nicidecum acestor două condiții. 1.Fiindcă e prea aproape de granița Țării Românești, abia cale de 5 ore, și 2.Fiindcă nu are locuitori catolici, cari să poată supraveghia activitatea episcopului ortodox. Episcopul Dionisie Novacovici n-a avut unde să-și plece capul său și petrecea mai mult în Rășinari, decît în Sibiu, într-o casă ce îi dăduse obștea spre locuință, care casă și astăzi există, ca muzeu bisericesc. Protopopul Coman stătea în „coamăr și în tindă”, iar în camera mai mare episcopul Dionisie. Pentru timpul cît episcopul stătea în Rășinari, se cerea să aibă un sfetnic, un administrator al sărăciei episcopești (...) Aci a trebuit să-și caute lăcaș primii episcopi de după unire, Ghedeon Nichitici și Gherasim Adamovici, într-o biată țară, în cadrul unei simplități într-adevăr biblice, **amintind cu duioșie zorile înseși ale vieții lui Iisus**. Un mic muzeu sfințește această **aleasă moștenire**. O viață religioasă deosebit de firească, de naturală evlavie, fără prea cutremurător misticism, dar de **o primitivă sănătate sufletească** s-a desfășurat totdeauna aici, între munți și dealuri».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-vi-pe-coloana-vertebrala-a-rominismului-la-periferia-etnica-a-neamului-ce-insemneaza-existenta-granitei-primitiva-sanatate-sufleteasca-156509.html>

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-vi-pe-coloana-vertebrala-a-rominismului-la-periferia-etni...>. The page header includes the Tribuna logo and a banner for Sevis milk with the text "DIN MĂRGINIMEA SIBIULUI". A navigation menu contains categories like Eveniment, Actualitate, Stirile de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main article content is titled "2021-Anul Goga, anul tinerilor oțeliți (VI): pe coloana vertebrală a rominismului - la periferia etnică a neamului! - ce însemnează existența graniței? - primitivă sănătate sufletească ...!". Below the title, it shows the author "Marius HALMAGHI", the date "07.02.2021 20:48", "404 vizualizari", and "0 comentarii". On the right, there is an advertisement for "250 Lei OK MEDICAL" COVID-19 tests, listing "TESTARE COVID-19 LA DOMICILIU" and "RT-PCR • RT-PCR PLUS ANTIGEN RAPID".

În: Tribuna, 07 februarie 2021